

СТАНОВИЩЕ

ОТНОСНО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА АЛЕКСАНДЪР ПЕТРОВ КАПИТАНСКИ НА ТЕМА „ВЛИЯНИЕ НА ЛИЧНОСТНИЯ СТИЛ НА ТРЕНЬОРА ВЪРХУ БЪРНАУТ НА СПОРТИСТИ“ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“

РЕЦЕНЗЕНТ: ПРОФ. ТАТЯНА ЯНЧЕВА, ДН

Дисертационният труд на Александър Капитански е посветен на един важен за теорията и практиката проблем – влиянието на личностния стил на треньора върху бърнаут на спортисти. Съвременният спорт е свързан с изключително високо психично напрежение и ролята на треньора е от съществено значение за успешното справяне със стреса и напрежението в спортносъстезателната дейност и постигането на максимален спортен резултат. Същевременно все по-често сме свидетели на прояви на бърнаут при спортисти и треньори. В този смисъл, всяка разработка с подобна тематика е актуална и значима и би обогатила спортната теория и практика. А тази има значими достойнства в тази посока. Темата е значима, актуална, със значителна теоретична и практическа стойност.

Представеният за рецензиране дисертационен труд свидетелства за извършена голяма по обем работа, проведен сериозен експеримент и постигнати значими резултати.

Трудът е в обем от 174 страници, включително литература и приложения. В структурно отношение трудът отговаря на формалните изисквания за подобен тип разработка.

Дисертационният труд следва класическата структура – увод и три глави – Теоретична постановка на емпиричното изследване; Емпирично изследване на влиянието на личностния стил на треньора върху бърнаут на спортисти; Анализ на резултатите от емпиричното изследване и Изводи и препоръки. Онагледен е с 11 таблици и 16 фигури.

Първа глава, в обем от 80 страници, представя теоретичната постановка на емпиричното изследване, изградена на основата на 211 литературни източника, от които 66 на кирилица и 145 на латиница.

Теоретичната част е логично построена. Подробно са разгледани личностният стил, треньорът като лидер, както и връзката между тях, взаимоотношенията между треньор и спортист, мотивацията, мотивационния климат и целевата ориентация в спорта, удовлетвореността и бърнаута. В края на първа глава докторантът, обобщавайки разгледаните теоретични концепции и експериментални изследвания, стига до заключението, че лидерският стил на треньора се явява съществен фактор, който може да повлияе както положително, така и отрицателно върху появата на бърнаут при спортисти. Съществен медиатор в този процес се явява изграденият мотивационен климат и целевата ориентация в спорта, а всички те в своята съвкупност определят в голяма степен не само спортния резултат, но и удовлетвореността и психичното благополучие. Следвайки логиката на тази зависимост, можем да търсим и техния превантивен ефект, което е от изключително важно значение за психичното здраве на спортисти и треньори. Това може да се отчете като съществен принос на дисертационния труд.

Хипотезата, целта, задачите и предметът на изследване са добре формулирани. Обектът на изследване – общо 161 изследвани лица, е добре представен по пол, възраст, спортен стаж, вид спорт – колективен, индивидуален, единоборства. Използваната методика е адекватна на поставената цел и задачи и включва: Скала за изследване на лидерството в спорта; Въпросник за спортния климат; Скала за измерване на удовлетвореността при спортистите, Скала за измерване на бърнаут при спортисти и Въпросник за изследване на възприетия мотивационен климат в спорта.

Трета глава е посветена на анализа на резултатите от емпиричното изследване.

Логично е при такава богата методика да се получат богати и интересни данни. Те са представени в обем от 52 страници. Използвани са множество статистически процедури, подробно описани и обяснявани.

Представени са резултати от сравнителния анализ по пол, възраст, вид спорт.

В отделен параграф е представена степента на изразеност на изследваните променливи. Получени са ценни за практиката резултати, които биха били ценен ориентир в работата на треньори и психолози. Потвърждава се значимата роля на тренировката и инструкциите, позитивната обратна връзка и социалната подкрепа от страна на треньора в подготовката на спортистите, както и негативната оценка на „авторитарното поведение“. Добре би било тези резултати да се сравнят с други подобни изследвания, включително такива, получени при сходни изследвания в нашата катедра. Това ще повиши стойността на анализа, а и на дисертационния труд като цяло.

Позитивен е установеният факт, че най-слабо изразеният компонент на бърнаута е деervalвация на интереса към спорта, т.е. повечето спортисти

запазват своята ангажираност и мотивация, независимо от възникващите трудности.

Важен за практиката е и фактът, че удовлетвореността на спортистите е най-силно свързана с усещането за автономия, личната връзка с треньора и ясните инструкции в тренировъчния процес.

Резултатите разкриват, че при изследваните спортисти доминира мотивационният климат, ориентиран към майсторство. И тук получените резултати могат да се дискутират във връзка с други изследвания.

Интерес представляват получените резултати от регресионния анализ, които разкриват влиянието на лидерския стил на треньора, удовлетвореността на треньора и мотивационния климат върху компонентите на бърнаута.

Подробно е представен структурният модел на причинно-следствените връзки. Резултатите потвърждават валидността на теоретичния модел, представен в неговия първоначален и модифициран вариант, че мотивационният климат и удовлетвореността от спорта са детерминиращи фактори в проявата на бърнаут при спортисти.

Направените изводи са коректни и произтичат от получените резултати от теоретичното и емпирично изследване.

Изведените препоръки дават съответни насоки за практическо приложение на получените данни и изведените закономерности.

В дисертационния труд могат да се открият следните научни приноси:

1. Направено е задълбочено теоретично проучване на проблема, изведен е собствен теоретичен модел относно влиянието на лидерския стил на треньора върху появата на бърнаут при спортисти. Издена е медиаторната функция в този процес на мотивационен климат и целевата ориентация в

спорта и съвкупното влияние на изследваните параметри върху спортния резултат, удовлетвореността и психичното благополучие.

2. Очертан е възможният превантивен ефект на този модел, което е от изключително важно значение за психичното здраве на спортисти и треньори.

3. Изведена е спецификата в проявлението на бърнаута и мотивационния климат при спортисти от индивидуални, колективни спортове и единобоства.

Докторантът е представил 2 свои публикации във връзка с дисертационния труд, които убеждават, че той е неговоо лично дело.

Авторефератът адекватно отразява съдържанието на дисертационния труд.

Процедурата по защитата е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ.

Докторантът е представил документ, който удостоверявя, че не е установено плагиатство.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Александър Капитански „Влияние на личностния стил на треньора върху бърнаут на спортисти“ е интересен като замисъл и реализация. Актуалността му е несъмнена, с подчертана практическа стойност. Част от получените резултати имат приносен характер. Дисертацията следва ясна логика. Дисертационният труд, получените резултати и изведените обобщения са ценни за теорията и практиката в спорта.

Александър Капитански „Влияние на личностния стил на треньора върху бърнаут на спортисти“

Като имам предвид качествата и приносите на представената дисертация, нейната теоретична и практическа стойност, предлагам на Уважаемото

Научно жури да гласува „ЗА” присъждане на научната и образователна степен „доктор“ на Александър Петров Капитански в професионално направление 7.6. „Спорт“, докторска програма „Спортна психология“.

22.07.2025

Рецензент:

(проф. Т. Янчева, ДН)

OPINION

REGARDING THE DISSERTATION THESIS OF ALEKSANDAR PETROV KAPITANSKI ON THE TOPIC "INFLUENCE OF THE COACH'S PERSONALITY STYLE ON ATHLETE BURNOUT" FOR THE AWARDING OF THE EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC DEGREE "DOCTOR"

REVIEWER: PROF. TATIANA IANCHEVA, D.Sc.

Aleksandar Kapitanski's dissertation thesis is dedicated to a problem of significant importance for both theory and practice – the influence of the coach's personality style on athlete burnout. Modern sport is associated with extremely high mental pressure, and the coach's role is essential for successfully coping with stress and tension in competitive sports activities and achieving maximum athletic results. At the same time, we are increasingly witnessing manifestations of burnout in athletes and coaches. In this sense, any work on such a topic is timely and significant and would enrich sports theory and practice. This particular work has considerable merit in this direction. The topic is significant, relevant, and holds substantial theoretical and practical value.

The presented dissertation thesis demonstrates a large volume of work, a rigorously conducted experiment, and significant results. The work comprises 174 pages, including literature and appendices. Structurally, the thesis meets the formal requirements for this type of research.

The dissertation follows the classic structure – an introduction and three chapters: Theoretical Framework of the Empirical Study; Empirical Study of the Influence of the Coach's Personality Style on Athlete Burnout; and Analysis of the Results from the Empirical Study and Conclusions and Recommendations. It is illustrated with 11 tables and 16 figures.

The first chapter, spanning 80 pages, presents the theoretical framework of the empirical study, built upon 211 literary sources, of which 66 are in Cyrillic and 145 are in Latin script. The theoretical part is logically constructed. It provides a detailed examination of personality style, the coach as a leader, and the relationship between them, coach-athlete relationships, motivation, motivational climate, and goal orientation in sport, as well as satisfaction and burnout. At the end of the first chapter, the doctoral candidate, by summarizing the discussed theoretical concepts and experimental studies, concludes that the coach's leadership style is a significant factor that can influence both positively and negatively the occurrence of burnout in athletes. A crucial mediator in this process is the established motivational climate and goal orientation in sport, and all of these, in their entirety, largely determine not only athletic performance but also satisfaction and mental well-being. Following the logic of this relationship, we can also seek their preventive effect, which is of paramount importance for the mental health of athletes and coaches. This can be considered a significant contribution of the dissertation thesis.

The hypothesis, goal, objectives, and subject of the study are well-formulated. The research sample – a total of 161 individuals – is well-presented by gender, age, years of experience in sport, and type of sport (team, individual, combat). The methodology used is adequate for the stated goal and objectives and includes: the Leadership Scale for Sports; the Sport Climate Questionnaire; the Athlete Satisfaction Scale, the Athlete Burnout Scale, and the Perceived Motivational Climate in Sport Questionnaire.

The third chapter is dedicated to the analysis of the results from the empirical study. It is logical that such a rich methodology would yield rich and interesting data. These are presented over 52 pages. Numerous statistical procedures have been used, which are described and explained in detail.

Results from the comparative analysis by gender, age, and type of sport are presented. A separate section presents the degree of expression of the studied variables. Valuable results for practice have been obtained, which would be a valuable guide in the work of coaches and psychologists. The significant role of training and instruction, positive feedback, and social support from the coach in the preparation of athletes is confirmed, as well as the negative assessment of "authoritarian behavior." It would be beneficial to compare these results with other similar studies, including those obtained from similar research in our department. This would enhance the value of the analysis and the dissertation as a whole.

A positive finding is that the least pronounced component of burnout is the devaluation of interest in the sport, meaning that most athletes maintain their commitment and motivation regardless of the difficulties that arise.

Also important for practice is the fact that athlete satisfaction is most strongly related to the sense of autonomy, the personal relationship with the coach, and clear instructions in the training process.

The results reveal that a mastery-oriented motivational climate is dominant among the surveyed athletes. Here too, the results obtained can be discussed in relation to other studies. The results of the regression analysis, which reveal the influence of the coach's leadership style, coach satisfaction, and motivational climate on the components of burnout, are of interest.

The structural model of causal relationships is presented in detail. The results confirm the validity of the theoretical model, presented in its initial and modified versions, that the motivational climate and satisfaction with sport are determining factors in the manifestation of burnout in athletes.

The conclusions drawn are correct and stem from the results of the theoretical and empirical research. The recommendations provide relevant guidelines for the practical application of the data obtained and the identified patterns.

The following scientific contributions can be highlighted in the dissertation thesis:

1. A thorough theoretical study of the problem has been conducted, and a proprietary theoretical model on the influence of the coach's leadership style on the occurrence of burnout in athletes has been developed. The mediating function of the motivational climate and goal orientation in sport in this process, and the cumulative influence of the studied parameters on athletic performance, satisfaction, and mental well-being have been identified.
2. The potential preventive effect of this model has been outlined, which is of paramount importance for the mental health of athletes and coaches.
3. The specificity in the manifestation of burnout and motivational climate in athletes from individual, team, and combat sports has been identified.

The doctoral candidate has presented two of his own publications related to the dissertation, which confirm that it is his personal work. The abstract adequately reflects the content of the dissertation. The defense procedure complies with the requirements of the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act. The doctoral candidate has submitted a document certifying that no plagiarism has been found.

CONCLUSION

The dissertation thesis by Aleksandar Kapitanski, "Influence of the Coach's Personality Style on Athlete Burnout," is interesting in its conception and execution. Its relevance is undeniable, with a pronounced practical value. Some of the results obtained are of a contributory nature. The dissertation follows a clear logic. The dissertation, its results, and the derived generalizations are valuable for both theory and practice in sport.

Given the qualities and contributions of the presented dissertation, its theoretical and practical value, I propose to the Honorable Scientific Jury to vote "IN FAVOR" of awarding the educational and scientific degree "Doctor" to Aleksandar Petrov Kapitanski in the professional field 7.6. "Sport," doctoral program "Sport Psychology."

22.07.2025

Reviewer:

(Prof. T. Iancheva, D.Sc.)